Viite: HE 87/2021 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ENERGIAN ALKUPERÄTAKUISTA

Työ- ja elinkeinoministeriö (jäljempänä myös ministeriö) antaa perustuslakivaliokunnan 28.9.2021 antamassa lausunnossa (PeVL 33/2021 vp) esitettyjen näkökohtien johdosta vastineen talousvaliokunnalle. Vastine täydentää valiokunnalle kuulemisessa 26.5.2021 ja vastineessa 8.9.2021 annettua selvitystä.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää vastineenaan otsikon asiassa talousvaliokunnalle seuraavaa:

Rekisterin ylläpitäjän henkilöstön koulutus- tai asiantuntemusvaatimukset

Edellytyksenä julkisen hallintotehtävän antamiselle muulle kuin viranomaiselle on Suomen perustuslain (731/1999) 124 §:n mukaan, ettei hallintotehtävän antaminen saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännös korostaa sen perustelujen mukaan julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista (HE 1/1998 vp, s. 179/II). Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan, että käsittelyssä olevassa esityksessä on viitattu järjestelmävastaavien kanta- ja siirtoverkonhaltijoiden laajaan tuntemukseen energiamuodoista, mutta sääntelyssä ei aseteta erityisiä koulutus- tai asiantuntemusvaatimuksia rekisterin ylläpitotehtäviä hoitaville. Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyä on syytä täydentää tältä osin.

Edellä todetusta johtuen ministeriö esittää seuraavaa lisäystä lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentiksi:

***Sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisterin ylläpitäjän tulee huolehtia, että rekisterin ylläpitotehtäviä hoitavalla henkilöstöllä on***

***asianmukainen koulutus sekä riittävän syvällinen asiantuntemus kyseisestä energiamuodosta tässä laissa tarkoitettuja rekisterin ylläpitäjän tehtäviä varten.***

Ehdotetulla lisäyksellä varmistettaisiin, että sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisterin ylläpitäjät huolehtisivat palveluksessaan olevien rekisterin ylläpitotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen asianmukaisuudesta ja asiantuntemuksen riittävyydestä suhteessa laissa säädettyihin tehtäviin.

Alkuperätakuisiin liittyvät maksut

Lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi erikseen sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuisiin liittyvistä maksuista ja Energiaviraston suoritteista perittävistä maksuista lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuurekisterin ylläpitäjänä.

Lakiehdotuksen 39 §:n 1 momentin mukaan Energiaviraston suoritteiden maksullisuudesta ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Sen estämättä, mitä maksuperustelain 6 §:n 1 momentissa säädetään, lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuurekisteriin liittyvä maksu voitaisiin määrittää suoritteen omakustannusarvoa alempana. Lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuurekisterin käynnistämiseen liittyvät kustannukset ovat huomattavat ja maksujen määräytyminen omakustannusarvon mukaisesti voisi alkuvaiheessa hidastaa huomattavasti lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuumarkkinan kehittymistä. Alkuperätakuujärjestelmällä pyritään osaltaan kannustamaan uusiutuvan lämmön ja jäähdytyksen tuotantoon sekä hukkalämmön ja -kylmän käyttöön. Ottaen huomioon järjestelmään liittyvät kustannukset olisi lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuurekisteriin liittyvät maksut voitava määrätä alemmiksi maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla ympäristönsuojeluun liittyvistä syistä.

Lakiehdotuksen 24 §:n 1 momentin mukaan sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista. Palvelun maksuilla voidaan kattaa sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisterin ylläpitäjälle alkuperätakuulaista johtuvien velvoitteiden hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä kohtuullinen voitto palvelun hoitamisesta.

Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan, ettei valiokunta pidä aivan asianmukaisena, että sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuiden osalta maksut on kytketty kohtuulliseen voittoon ja hallituksen esityksen perusteluissa (s. 52) myös samantapaiselle liiketoiminnalle luonteenomaiseen liiketoimintariskiin, kun taas lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuiden maksuihin sovelletaan valtion maksuperustelakia. Valiokunnan mukaan perustuslain 81 §:n 2 momentin sisältämistä periaatteista ei toisaalta johdu estettä ehdotetun kaltaiselle sääntelylle. Valiokunta ehdottanut kuitenkin lausunnossaan sääntelyn täsmentämistä esimerkiksi niin, että siitä käy ilmi 24 §:n perusteluissa mainittu palveluiden hinnoittelun ja mahdollisimman alhaisten kustannusten välinen suhde.

Edellä todetun huomioiden työ- ja elinkeinoministeriö esittää lakiehdotuksen 24 §:n 1 momentti muutettaisiin seuraavaksi:

*Sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista* ***ja sen tulee perustua tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisterin ylläpitäjän tulee pyrkiä toiminnassaan kustannustehokkuuteen.*** *Palvelun maksuilla voidaan kattaa sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisterin ylläpitäjälle tästä laista johtuvien velvoitteiden hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä kohtuullinen voitto palvelun hoitamisesta.*

Lisäyksillä korostettaisiin sitä, että sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisterin ylläpitäjän hinnoittelun tulisi perustua alkuperätakuupalvelun hoitamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin ja sen tulisi lisäksi toiminnassaan pyrkiä kustannustehokkuuteen. Ministeriö toteaa lisäksi, että hinnoittelun kohtuullisuuteen on kohdistettu etukäteisvalvontaa, sillä valvontaviranomaisen tulee vahvistaa lakiehdotuksen 30 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti menetelmät rekisterin ylläpitäjien alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun kohtuullisen voiton sekä myöntämisestä ja siirtämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi ennen niiden käyttöönottoa.

Ministeriö katsoo, että huomioiden sähkön, kaasun ja vedyn alkuperätakuun rekisterin ylläpitäjälle rekisterin ylläpitotehtävän hoitamisesta aiheutuvan liiketoimintariskin, olisi rekisterin ylläpitäjille säädettävä mahdollisuus kohtuulliseen voittoon hinnoittelussa ehdotetun mukaisesti. Energiaviraston osalta kustannuksia voidaan kattaa tarvittaessa myös budjettirahoituksella, jotta lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuisiin liittyvän palvelun maksut pysyvät kohtuullisina asiakkaille.

Inkeri Lilleberg
Erityisasiantuntija